

میزان و نحوه استفاده دانش آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی و رابطه آن با عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم مدارس سمپاد شهر بوشهر

محمد نظری اصیل^۱، آرمین نظری علم دارلو^۲، سیدبرزو جمالیانزاده^۳

۱ دانشجوی کارشناسی راهنمایی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان.

۲ دانشجوی کارشناسی راهنمایی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان.

۳ دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز، مدرس دانشگاه فرهنگیان.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۴/۱۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۲/۰۳

چکیده

تحقیق حاضر باهدف بررسی میزان و نحوه استفاده دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی و رابطه آن با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم مدارس سمپاد شهر بوشهر انجام گرفته است. روش پژوهش تحقیقات توصیفی پیمایشی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان و دبیران مدارس متوسطه سمپاد شهر بوشهر بود. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با فرمول نمونه‌گیری مورگان ۳۸ نفر دبیر و ۲۳۱ نفر از دانش‌آموزان انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته ۱۸ سؤالی (که طبق نظر صاحب‌نظران روایی محتوایی مطلوب و با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ دارای ضریب پایایی ۰/۸۱ بود)، استفاده شد. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی مثل میانگین، انحراف معیار و ... و در روش‌های آماری استنباطی از آزمون تی، واریانس و همبستگی برای تجزیه و تحلیل استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که میزان آشنایی دانش‌آموزان به شبکه‌های مجازی در حد متوسط است. دانش‌آموزان حداقل در دو مورد از شبکه‌های اجتماعی مجازی عضویت دارند و در شبانه‌روز به‌طور متوسط ۲ ساعت وقت خود را به آن اختصاص می‌دهند. محدودیت‌ها و فرصت‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی به ترتیب عبارت‌اند از مشکلات پیشرفت تحصیلی و رشد همه‌جانبه یادگیری. دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی اغلب برای جستجوی اینترنتی استفاده می‌کنند. میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان با توجه به متغیر جنسیت و رشته تحصیلی تفاوتی ندارد. بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و عملکرد تحصیلی رابطه معنی‌دار مثبت وجود دارد.

واژگان کلیدی: شبکه‌های اجتماعی مجازی، عملکرد تحصیلی، مدارس سمپاد، بوشهر.

مقدمه

رسانه‌های اجتماعی امروزه به بخش جدایی‌ناپذیر زندگی بسیاری از مردم تبدیل شده‌اند. شبکه‌های اجتماعی بخشی از رسانه اجتماعی هستند که با اهداف مختلفی ایجاد شده‌اند و کاربران بسیار زیادی را به خود جذب کرده‌اند. شبکه‌های اجتماعی محل گردهمایی میلیونی کاربران اینترنت است که بدون توجه به مرزهای جغرافیایی، زبان، جنس و فرهنگ به تعامل و تبادل اطلاعات می‌پردازند (پوری، ۱۳۹۰). امروزه بعضی از شبکه‌های اجتماعی با سرویس‌هایی که ارائه می‌دهند و با کاربری‌هایی که دارند، خود به یک رسانه خبری تبدیل شده‌اند و اثرات عمیقی بر وقایع مختلف در دنیای واقعی گذاشته‌اند. شبکه‌های اجتماعی روی زندگی افرادی که در آن‌ها عضو هستند هم بسیار تأثیرگذارند؛ و در زندگی آنلاین و آفلاین کاربران اینترنتی آن‌چنان تأثیرگذار بوده‌اند که شکل‌های ارتباطات اجتماعی نیز از این رسانه‌های جدید تأثیر پذیرفته است (گریسون و اندرسون^۱، ۲۰۰۴).

حضور در فضای مجازی شبکه‌های اجتماعی همچون فیس‌بوک، بنا بر ویژگی‌ها، امکانات و کارکردهای خاص این فضا و با عنایت به وضعیت اجتماعی، سیاسی، فرهنگی جوانان در کلان‌شهرهای در حال گزر، تأثیرات عمیقی بر جنبه‌های مختلف هویت و به تبع آن، سبک زندگی کاربران ایرانی به‌ویژه دانش‌آموزان و یادگیری آن‌ها به‌مثابه بزرگ‌ترین طیف مخاطبان و فعالان این فضا، می‌گذارد (تامپسون^۲ و همکاران، ۲۰۰۸).

برای بسیاری از افراد استفاده از این شبکه‌ها به‌عنوان یکی از کارهای روزمره در نظر گرفته می‌شود. شبکه‌های اجتماعی مجازی، مکان‌هایی هستند که در آن‌ها افراد فرصت پیدا می‌کنند تا خود را معرفی نموده، ویژگی‌های شخصیتی خود را بروز داده و با سایرین ارتباط برقرار کنند و این ارتباطات را حفظ نمایند (تامپسون و همکاران، ۲۰۰۸). این شبکه‌ها به‌طور بالقوه‌ای چه در سطح روابط بین فردی و چه در سطح روابط اجتماعی، توانایی ایجاد تغییرات اساسی در زمینه‌ی زندگی اجتماعی هر فرد را دارند. در اغلب موارد مهم‌ترین تأثیر این‌گونه تارنماها را حفظ و ارتقا روابط گذشته می‌دانند. این در حالی است که نباید از نقش این تارنماها در شکل‌گیری روابط جدید بین فردی غافل شد (السیون^۳ و همکاران، ۲۰۰۹). از سوی دیگر، هرچند که فعالیت در این‌گونه شبکه‌ها سبب تسهیل ارتباط با دوستان می‌شود (پمپک^۴، یرمولایوا و کالورت، ۲۰۰۹)، اگر این فرصت‌ها به‌درستی استفاده نشوند به تهدیدها تبدیل می‌شوند و فضاهای آموزشی نیز از دستابی به این فرصت‌ها و مخصوصاً فرصت‌های یادگیری بی‌بهره خواهند ماند. ولی به همان میزان با کاهش زمان مطالعه دانشجویان، سبب اختلال در روند تحصیل آن‌ها می‌گردد (کایرشنر و کارپینسکی^۵، ۲۰۱۰). ازجمله تأثیرات مهم منفی این‌گونه سایت‌ها، به‌ویژه در بین دانش‌آموزان، افت تحصیلی در اثر کاهش تمرکز بر درس، کاهش ارتباطات واقعی و کاهش تسلط بر مهارت‌های کلامی و خواندن و نوشتن است (جانبازی، ۱۳۸۹)؛ اما شبکه‌های اجتماعی صرفاً اثرات منفی نداشته و می‌توان با به‌کارگیری آن‌ها در فرایند آموزشی و یا درمانی، از آن‌ها به‌طور بهینه در جهت اهداف آموزشی استفاده کرد (تسلهمنوت و هیگمن^۶، ۲۰۱۱). مواردی همچون ارتباط با سایرین، یادگیری قوانین اجتماعی، تفریح و سرگرمی و انتقال تجربیات، از مهم‌ترین دلایل استفاده افراد از این‌گونه شبکه‌ها است (کیم و یون^۷، ۲۰۰۸).

در مورد تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، تاکنون مطالعات مختلفی در دنیا انجام گرفته که نشان‌دهنده نتایج مختلفی است. تحقیقات در خصوص اینترنت و فضای مجازی همگی حاکی از مزایای بی‌شمار آن‌ها در قرن حاضر می‌باشند، اما مزایای جذاب و منحصربه‌فرد آن‌ها نباید افراد را از معایب آن‌ها غافل بدارد. دختران و پسران نوجوان و جوان به‌قصد تفریح و سرگرمی در شبکه‌های مجازی عضو می‌شوند و پس از مدت‌زمان کوتاهی با انواع درخواست‌های دوستی از سوی کاربران این شبکه‌ها مواجه می‌شوند، حال آنکه تقریباً هیچ‌یک از آن افراد را نمی‌شناسند. آسیب‌های وارده به افراد در دنیای مجازی انواع مختلفی از مالی، جانی، روحی و روانی دارد (کایرشنر و کارپینسکی، ۲۰۱۰).

1. Garrison & Anderson
2. Thompson
3. Ellison
4. Pempek
5. Kirschner & Karpinski
6. Teclhaimanot & Hickman
7. Kim & Yun

با توجه به آنچه در مورد نقش منفی و مثبت شبکه‌هایی اجتماعی گفته شد، دیویس^۸ (۲۰۰۶) فناوری‌های جدید ارتباطی را شمشیر دو لبه نامیده است. به اعتقاد وی اگرچه فناوری اطلاعات در بدو ورود به یک جامعه، نابسامانی‌هایی به وجود آورده است. ولی پس از فرهنگ‌سازی، فناوری‌های اطلاعات نظیر شبکه‌های اجتماعی مجازی و اینترنت موجب توسعه جامعه خاص می‌گردد. گریسون و اندرسون (۲۰۰۳) در این راستا اعتقاد دارد که اگر رسانه‌های نوظهور به‌درستی هدایت شوند موجب بهبودی و توسعه نظام آموزشی می‌گردد. به نظر آنان شبکه‌های اجتماعی مجازی نوعی آموزش غیررسمی را پیاده کرده‌اند ولی اگر برنامه‌ریزی هدفمند برای استفاده از فناوری‌های ارتباطی و شبکه‌هایی مجازی وجود داشته باشد نقش آن‌ها در پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان بیشتر خواهد شد.

با این حال نبود برنامه‌ریزی دقیق در رابطه با برنامه‌های آموزشی مناسب، عدم آگاهی از کاربردهای انتقال صحیح میراث فرهنگی، تاریخی و اجتماعی توسط نهادهای اجتماعی به افراد جامعه از طریق شبکه‌های مجازی، آموزش‌های لازم به جوانان از طریق رسانه‌ها، خانواده و نهادهای آموزشی، نبود سواد رسانه‌ای جوانان، خانواده‌ها و معلمان در برخورد با محتوا و مطالب شبکه‌های اجتماعی مجازی و عدم برخورد منطقی با این پدیده نوظهور از جمله مسائلی است که نیازمند بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است. شبکه‌های اجتماعی مجازی در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را تشدید می‌کنند؛ بنابراین مسئله یا سؤال اصلی تحقیق حاضر عبارت است از اینکه شبکه‌های اجتماعی مجازی چه نقش و کاربردی بر عملکرد تحصیلی (روند آموزشی) دانش‌آموزان متوسطه دوم مدارس سمپاد شهر بوشهر دارد؟

پیشینه تحقیق

شاه احمد قاسمی و دهقانی (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در فرآیند یادگیری دانش‌آموز، نقش مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی مخصوصاً فیس‌بوک را بدین گونه شناسایی کرده‌اند: نقش مثبت؛ افزایش ارتباط بین معلم و دانش‌آموزان، ارتباط سریع و آسان، آگاهی از به‌روزترین اطلاعات، خلاقیت، تقویت زبان انگلیسی یا دیگر زبان‌ها. نقش منفی؛ اختلالات روانی در نوجوانان و جوانان، ساختگی بودن نحوه ارتباط، سوءاستفاده‌های سیاسی.

جعفری (۱۳۹۳) در تحقیقی به بررسی آثار مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی در رفتار اجتماعی نوجوانان و جوانان پرداخت. در نتیجه آثار مثبت و منفی به شکل ذیل شناسایی شدند: آثار مثبت از جمله؛ انتشار سریع و آزادانه اخبار و اطلاعات، افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی، امکان عبور از مرزهای جغرافیایی و آشنایی با افراد، جوامع و فرهنگ‌های مختلف، شکل‌گیری و تقویت خرد جمعی، امکان بیان ایده‌ها به‌صورت آزادانه و آشنایی با ایده‌ها، افکار و سلیقه‌های دیگران، کارکرد تبلیغی و محتوایی، ارتباط مجازی مستمر با دوستان و آشنایان، تبلیغ و توسعه ارزش‌های انسانی و اخلاقی در عرصه جهانی، یکپارچه‌سازی بسیاری از امکانات اینترنتی و وبی، توسعه مشارکت‌های مفید اجتماعی، افزایش سرعت در فرآیند آموزش و ایجاد ارتباط شبانه‌روزی بین معلم و شاگرد، افزایش اعتماد، صمیمیت و صداقت در فضای مجازی. آثار منفی از جمله؛ شکل‌گیری و ترویج سریع شایعات و اخبار کذب، تبلیغات ضد دینی و القای شبهات، نقض حریم خصوصی افراد، انزوا و دور ماندن از محیط‌های واقعی اجتماع و تأثیرات منفی رفتاری.

قدیمی (۱۳۹۲) تحقیقی با عنوان نقش و تأثیر رسانه‌های همگانی نوین بر نظام آموزش و پرورش انجام داد. نتایج نشان می‌دهد که وسایل ارتباط جمعی در جامعه مدرن همچنین باعث انباشت بی‌سابقه معلومات، توسعه معلومات تئوریک، همه‌گیر شدن آموزش‌ها، تغییر کاربری دانشگاه‌ها و مراکز آموزش و پرورش، تضعیف نقش مرکزی نهادهای آموزشی رسمی، استمرار آموزش‌ها به شکل حاشیه‌ای و نقش‌آفرینی فناوری‌ها در تولید دانایی و دانش و سرانجام کمرنگ شدن مکان و زمان به‌عنوان قالب الزامی کسب دانایی و دانش بشری می‌شوند.

جوادی نیا و همکاران (۱۳۹۲) تحقیقی با عنوان تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند انجام دادند. در این تحقیق عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی، ساعات کار با شبکه‌های اجتماعی، دلیل استفاده از این شبکه‌ها و زمان عضویت در دو گروه دانش‌آموزان دارای معدل ۱۶ و بالاتر (گروه شاهد) و دانش‌آموزان دارای

معدل کمتر از ۱۶ (گروه مورد) توسط پرسشنامه بررسی و مقایسه شد. نتایج نشان داد که دانش‌آموزان با معدل و عملکرد تحصیلی پایین‌تر نسبت به دانش‌آموزان با عملکرد و معدل بالاتر، بیشتر از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند.

جانبازی (۱۳۸۹) تحقیقی با عنوان تأثیر رسانه‌های یادگیری الکترونیکی بر رفتار اجتماعی انجام داد و به این نتایج دست‌یافت که رسانه‌های یادگیری: دیدگاه معلمان و دانش‌آموز الکترونیکی بر مسئولیت‌پذیری، مشارکت‌پذیری، تعاملات آموزشی، الگوبرداری از ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و ارتقای منزلت اجتماعی تأثیر زیادی دارند.

صدقی (۱۳۸۹) در تحقیقی تحت عنوان بررسی نقش فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در رشد ابعاد آموزشی و پرورشی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر گرگان، به این نتیجه دست‌یافت که فناوری اطلاعات و ارتباطات بر رشد روانی، رشد اخلاقی و رشد اجتماعی تأثیر داشته و بین آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

حسن‌زاده، صالحی و رضایی کیاسری (۱۳۸۹) پژوهشی با عنوان رابطه بین استفاده افراطی از فناوری (اعتیاد به اینترنت و اس ام اس) و وضعیت آموزشی و روانی دانش‌آموزان انجام دادند. یافته‌های تحلیل شده نشان دادند که: بین دو متغیر استفاده افراطی از اینترنت و پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار وجود ندارد؛ و همچنین بین دو متغیر استفاده افراطی از پیامک و پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار وجود ندارد؛ اما بین دو متغیر استفاده افراطی از اینترنت و احساس تنهایی رابطه معنادار وجود داشت. برای دو متغیر استفاده افراطی از پیامک و احساس تنهایی هم رابطه معنادار وجود داشت. میزان استفاده افراطی از اینترنت در دختران بیشتر از پسران است؛ و همچنین میزان استفاده افراطی از پیامک در دختران بیشتر از پسران است. بین هر یک از مؤلفه‌های پیامک (واکنش هیجانی، ادراک استفاده افراطی، حفظ روابط) و اعتیاد به اینترنت رابطه وجود داشته و بین هر یک از مؤلفه‌های و احساس تنهایی هم رابطه وجود (اعتیاد به پیامک اس ام اس) دارد.

خسروجردی و میرزایی (۱۳۸۸) تحقیقی تحت عنوان بررسی اعتیاد اینترنتی در نوجوانان مطالعه متغیرهای جنس، مقطع تحصیلی و اندازه سازمان آموزشی انجام دادند. نتایج این پژوهش اختلاف معناداری را برحسب جنس بین دختران و پسران در استفاده بیش از حد از اینترنت نشان نمی‌دهد، اما اختلاف معناداری را بر حسب مقطع تحصیلی کاربر و میزان اعتیاد اینترنتی بیان می‌کند. بنا به یافته دیگری، بین اندازه مؤسسه آموزشی و میزان اعتیاد اینترنتی دانش‌آموزان تفاوت معناداری وجود دارد.

فتاحی بیات (۱۳۸۵) مطالعه‌ای با عنوان بررسی آثار فناوری ارتباط جدید (اینترنت، بازی‌های رایانه‌ای و ماهواره) بر تربیت اجتماعی، با تأکید بر سازگاری دانش‌آموزان سال دوم دبیرستان‌های تهران را انجام داده است. نتایج تحقیق، رابطه معناداری را بین استفاده از فن‌آوری‌های نوین و سازگاری دانش‌آموزان آشکار نکرد؛ اما نشان داد که با افزایش مدت‌زمان استفاده از اینترنت، بهبود سازگاری به وجود می‌آید.

نیکدل (۱۳۸۵) پژوهشی را تحت عنوان بررسی مقایسه‌ای خودتنظیمی یادگیری و سازگاری در دانش‌آموزان کاربر اینترنت و غیرکاربر در دبیرستان‌های شهر تهران انجام داد و به این نتایج دست‌یافت که دانش‌آموزان کاربر اینترنت از مهارت‌های سازگاری و مهارت‌های مباحثه بیشتری برخوردار هستند و نسبت به خود و توانایی‌های خود و موضوع یادگیری نظر مثبت‌تری دارند.

روبلیر^۹ و همکاران (۲۰۱۰) در مطالعه‌ای در مورد کاربرد شبکه‌های اجتماعی مجازی (فیس‌بوک) در آموزش عالی بر روی دانش‌آموزان انجام داده‌اند نشان دادند، با ادغام ابزارها و سرویس‌های شبکه اجتماعی در سیستم یادگیری الکترونیکی، کاربران می‌توانند در آموزشگاه‌ها، مدارس و دانشگاه‌های مختلف ارتباط گسترده‌ای با یکدیگر داشته باشند و جامعه مجازی ایجاد نمایند. گریمیو^{۱۰} (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای دیگر که در دانشگاه رودس بر روی افزایش ارزش آموزشی ادغام سکوی شبکه اجتماعی و سیستم مدیریت یادگیری انجام دادند، سطح یادگیری غیررسمی را با استفاده از شبکه اجتماعی در سیستم آموزش و پرورش افزایش داد.

گرینه‌او و لابر^{۱۱} (۲۰۰۹) در مطالعه‌ای نشان دادند که سایت‌های شبکه اجتماعی، یادگیری اجتماعی دانش‌آموز را در سه حیطة تصدیق و قدردانی از کار خلاق، پشتیبانی از همکاران فارغ‌التحصیل و تکالیف مربوط به کلاس حمایت می‌کند.

9. Roblyer

10. Gremu

11. Greenhow & Robelia

بوید و السون^{۱۲} (۲۰۰۹) در نتیجه مطالعه خود بیان کرده‌اند که دانش‌آموز زمان قابل توجهی را صرف استفاده از رسانه‌های الکترونیکی می‌کنند. با وجود تقویت نشدن و عدم دسترسی دانش‌آموز به منابع اطلاعاتی خاص خارج از کلاس درس، اهم شبکه‌های اجتماعی در جامعه به‌عنوان راه‌کاری امیدوارکننده است. همچنین وجود شبکه‌های اجتماعی در راستای برآوردن اهداف ارتباطی جوامع، ارائه راهنمایی و حمایت از کاربران جدید، ارائه اطلاعات مفید و فرصت‌هایی برای رشد و توسعه شخصی و کمک به اعضا به‌عنوان کانال ارتباطی برای ساختن فرهنگ جامعه ضروری هستند. بررسی این محققین همچنین نقش رسانه‌های اجتماعی مجازی را در رشد و توسعه دانش‌آموز بررسی کرده‌اند و به نتایج معنی‌داری دست یافته‌اند.

بوراک^{۱۳} (۲۰۱۲) در تحقیقی اشاره دارد که یک پنجم از افراد موردبررسی آنان در حالی که در کلاس درس هستند، به‌طور مداوم از فیس‌بوک استفاده می‌کنند.

جمیل و پترسون^{۱۴} (۲۰۰۶) در یک مطالعه زمینه‌ای بزرگ از دانش‌آموز چندین دانشگاه در آمریکا نشان داده شد که ۹۱ درصد از دانش‌آموز از سایت شبکه اجتماعی فیس‌بوک استفاده می‌کنند.

هیبرگر و هارپر^{۱۵} (۲۰۰۸) نشان دادند که ۸۵٪ دانش‌آموز از وبسایت‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌عنوان اصلی‌ترین روش ارتباطی استفاده می‌کنند.

لوپیس^{۱۶} و همکاران (۲۰۰۸) در پژوهشی که به بررسی انگیزه‌های افراد برای عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی پرداخته‌اند، نشان می‌دهد که این شبکه‌ها همه نیازهای کاربران را که قبلاً به‌طور پراکنده با پست الکترونیکی، وبسایت‌های خبری، وبلاگ‌ها، اتاق‌های گفتگو و غیره برآورده می‌شد را تأمین می‌کنند. افراد برای سرگرمی، نیازهای اطلاعاتی، معاشرتی، کنجکاوی، رهایی، تعامل اجتماعی و گذران وقت در این فضا حضور می‌یابند.

نامسو^{۱۷} و همکاران (۲۰۰۹) در پژوهشی مبتنی بر رویکرد پژوهشی توجه به نیازهای کاربران و تنوع آن‌ها، محققان ارتباطات دانشگاه تگزاس نشان دادند که مشارکت و فعالیت دانش‌آموز در شبکه‌های اجتماعی مجازی از جمله فیس‌بوک برای ارضای چهار نیاز اساسی است: اجتماعی بودن، تفنن و سرگرمی، شناخت خویش و کسب اطلاعات.

کایرشنر و کارپینیسکی (۲۰۱۰) در تحقیقی نشان دادند که استفاده‌کنندگان از فیس‌بوک، معدل کل کمتری داشته و ساعات کمتری را به مطالعه پرداخته‌اند.

دنیل^{۱۸} (۲۰۱۰) پژوهشی را در زمینه‌ی تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در محیط یادگیری در سه کشور شیلی، هند و ترکیه، با انتخاب شش مدرسه از هر کشور انجام داده است. در این پژوهش، چهار بعد از ابعاد تغییر در محیط یادگیری موردتوجه قرار گرفت و به این نتایج دست‌یافت که فاوا در تغییر دانش، اعتقاد و نگرش معلمان موفق بوده و نگرش آنان نسبت به دانش‌آموز محوری و نهایتاً دانش و مهارت آنان را نسبت به فناوری اطلاعات و ارتباطات افزایش می‌دهد. فاوا به دانش‌آموزان شانس بیشتری برای استفاده از منابع متعدد داده و باعث افزایش یادگیری مستقل می‌شود که نتیجه آن احساس خودمختاری دانش‌آموز است. هم‌چنین با ارتباط دادن محتوای آموزشی با زندگی واقعی، یادگیری معنادار در او به وجود می‌آید. فاوا باعث پرورش ارتباطات و افزایش مشارکت بین دانش‌آموزان می‌شود؛ و استراتژی‌های جدید آموزشی، به معلمان اجازه می‌دهد تا ارتباطات مشارکتی و متقابل خویش با دانش‌آموزان را توسعه دهند. در نهایت نوآوری و فناوری اطلاعات و ارتباطات، ارتباط بین مدرسه، والدین و اجتماع را تقویت می‌کند.

کولک و سواندرز^{۱۹} (۲۰۰۸) در تحقیقی ارتباط بین استفاده از فیس‌بوک و عملکرد تحصیلی دانشجویان را بررسی کردند که نتایج نشان داد بین معدل کل دانش‌آموزان استفاده‌کننده از فیس‌بوک و دانش‌آموزانی که از آن استفاده نمی‌کردند تفاوتی وجود نداشته است.

12. Boyd & Ellison

13. Burak

14. Gemmill & Peterson

15. Heiberger & Harper

16. Lewis

17. Namsu

18. Daniel

19. Kolek & Saunders

ایرگول^{۲۰} (۲۰۰۴) ارتباط بین ویژگی‌های (شخصیتی) دانش‌آموزان و پیشرفت تحصیلی آن‌ها در آموزش از راه دور و کاربرد آن بر دانش‌آموزان را مورد بررسی قرار داد. در این تحقیق هدف تعیین ارتباط بین پیشرفت تحصیلی و ویژگی‌های جمعیت شناختی دانش‌آموزان آموزش از راه دور مانند سن، جنس و ویژگی‌های انگیزشی مانند اعتقاد به خود کارآمدی و خود نظم دهی و هدفمندی در آموزش از راه دور بود. نتایج نشان داد بین پیشرفت تحصیلی و ویژگی‌های انگیزشی در محیط یادگیری از راه دور همبستگی مثبت بالایی وجود دارد.

روش تحقیق

از آنجا که هدف تحقیق حاضر بررسی میزان و نحوه استفاده دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی و رابطه آن با عملکرد تحصیلی آنان است، تحقیق حاضر از لحاظ هدف، در دسته تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد و از نظر روش‌شناسی جزء تحقیقات توصیفی از نوع پیمایشی است؛ زیرا سعی بر توصیف، تحلیل و تفسیر شرایط دارد و از طرف دیگر توصیفی همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانش‌آموزان مدارس متوسطه دوم سمپاد شهر بوشهر به تعداد ۵۶۰ نفر دانش‌آموز دختر و پسر و دبیران این مدارس تشکیل دادند و کلیه دبیران مدارس سمپاد بوشهر می‌باشد که شامل ۳۸ دبیر بودند. در تحقیق حاضر برای تعیین نمونه آماری از بین دانش‌آموزان دختر و پسر با استفاده از جدول نمونه‌گیری مورگان حجم نمونه آماری از جامعه دانش‌آموزان برابر ۲۳۱ دانش‌آموز گزارش شده است و از جامعه دبیران هم از سرشماری کامل استفاده شده است و همچنین از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شده است. مطالعه مبانی نظری و عملی تحقیق با استفاده از مطالعه منابع کتابخانه‌ای انجام گرفت ولی برای اجرای پرسشنامه و جمع‌آوری اطلاعات از نمونه آماری از روش میدانی استفاده شد؛ بنابراین این مرحله از تحقیق یعنی نظرسنجی از نمونه آماری به صورت میدانی یعنی حضور در محیط پژوهش انجام گرفت. برای گردآوری اطلاعات جهت آزمون فرضیات و پاسخ به سؤالات تحقیق از دو پرسشنامه استفاده شده است زیر استفاده شد:

الف. پرسشنامه دانش‌آموزان: شامل اطلاعات دموگرافیک/جمعیت شناختی نمونه آماری و همچنین سؤالات تخصصی پرسشنامه که شامل آشنایی دانش‌آموزان به شبکه‌های مجازی و ساعات استفاده از آن، میزان آشنایی به کامپیوتر، میزان آشنایی به اینترنت و ساعات استفاده از آن، علت استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی و تأثیرات مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی مجازی از دیدگاه دانش‌آموزان.

ب. پرسشنامه دبیران: شامل اطلاعات دموگرافیک/جمعیت شناختی نمونه آماری و همچنین سؤالات تخصصی پرسشنامه فرصت‌ها و تهدیدهای شبکه‌های اجتماعی مجازی از دیدگاه دبیران، نظر دبیران در مورد مقاومت برخی از دبیران در استفاده از شبکه‌های مجازی، ضرورت و عدم ضرورت ایجاد شبکه اجتماعی آموزشی از دیدگاه دبیران. ابزارهای این تحقیق با استفاده از نظر متخصصان این حوزه از روایی محتوایی مطلوبی برخوردار است. ضریب پایایی در این تحقیق با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شده است که بعد از اجرایی آزمایشی در بین ۳۰ نفر از حجم نمونه‌ها ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شده برای پرسشنامه دبیران برابر ۰/۸۵ و برای پرسشنامه دانش‌آموزان این ضریب برابر ۰/۸۱ با استفاده از تحلیل نرم‌افزار SPSS گزارش شده است که پایایی مطلوبی است. در این تحقیق از روش‌های آمار توصیفی فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد نمرات و همچنین برای مقایسه از آزمون تی، یومان ویتنی، فریدمن، واریانس یک راهه و ... با استفاده از نرم‌افزار SPSS 22 بهره گرفته شده است.

یافته‌ها

در این بخش برای یافتن پاسخ آماری سؤالات تحقیق، از آمار توصیفی چون میانگین، درصد فراوانی و انحراف استاندارد و آمار استنباطی آزمون تی و واریانس یک طرفه (برای مقایسه جامعه) استفاده شده است.

سؤال اول: میزان آشنایی دانش‌آموزان به شبکه‌های مجازی به چه اندازه است؟ این سؤال از دیدگاه دانشجویان و با توجه به پرسشنامه دانشجویان تحلیل شده است. این سؤال در دو بخش تحلیل شده است میزان آشنایی با کامپیوتر و میزان آشنایی با اینترنت و شبکه اجتماعی مجازی.

جدول ۱- توزیع فراوانی درصد مربوط به میزان ساعات استفاده از کامپیوتر

روزانه چند ساعت شما از کامپیوتر استفاده می‌کنید؟	هیچ	کمتر از ۱	۱ الی ۳	۳ الی ۶	بیش از ۶
فراوانی	۰	۴۲	۸۳	۹۷	۹
درصد	۰	۱۸,۱۸	۳۵,۹۳	۴۱,۹۹	۳,۸۹

در جدول (۱) اطلاعات توصیفی مربوط به میزان ساعات استفاده از کامپیوتر نمونه آماری ارائه شده است. همان‌طور که نشان داده شده است، در بین ۲۳۱ نفر نمونه آماری حاضر در پژوهش، ۴۱,۹۹ درصد نمونه آماری اظهار کرده‌اند که روزانه ۳ الی ۶ ساعت از کامپیوتر استفاده می‌کنند، ۳۵,۹۳ درصد، بین یک الی سه ساعت و ۱۸,۱۸ درصد کمتر از یک ساعت استفاده می‌کنند.

جدول ۲- توزیع فراوانی درصد مربوط به میزان آشنایی با اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی

تا چه حدی با اینترنت آشنا هستید؟	آشنایی ندارم	کم	متوسط	زیاد
فراوانی	۷	۱۳۶	۷۱	۱۷
درصد	۳,۰۳	۵۸,۸۷	۳۰,۷۳	۷,۳۵

در جدول (۲) اطلاعات توصیفی مربوط به میزان آشنایی با اینترنت و شبکه اجتماعی مجازی نمونه آماری ارائه شده است. همان‌طور که نشان داده شده است، در بین ۲۳۱ نفر نمونه آماری حاضر در پژوهش، ۵۸,۸۷ درصد (۱۳۶ نفر) نمونه آماری اظهار کرده‌اند که به میزان کمی با اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی آشنایی دارند، بدین ترتیب ۳,۰۳ درصد (۷ نفر) عدم آشنایی، ۳۰,۷۳ درصد (۷۱ نفر) آشنایی متوسط و ۷,۳۵ درصد (۱۷ نفر) آشنایی زیادی دارند.

جدول ۳- توزیع فراوانی درصد مربوط به میزان ساعات استفاده از اینترنت

روزانه چند ساعت شما از اینترنت استفاده می‌کنید؟	هیچ	کمتر از ۱	۱ الی ۳	۳ الی ۶	بیش از ۶
فراوانی	۰	۵۳	۹۱	۶۸	۱۹
درصد	۰	۲۲,۹۴	۳۹,۳۹	۲۹,۴۳	۸,۲۲

در جدول (۳) اطلاعات توصیفی مربوط به میزان ساعات استفاده از کامپیوتر نمونه آماری ارائه شده است. همان‌طور که نشان داده شده است، در بین ۲۳۱ نفر نمونه آماری حاضر در پژوهش، ۳۹,۳۹ درصد (۹۱ نفر) نمونه آماری اظهار کرده‌اند که روزانه ۱ الی ۳ ساعت از اینترنت استفاده می‌کنند، ۲۲,۹۳ درصد (۵۳ نفر) کمتر از یک ساعت، ۲۹,۴۳ درصد (۶۸ نفر) سه الی ۶ ساعت و ۸,۲۲ درصد (۱۹ نفر) بیش از شش ساعت استفاده می‌کنند.

سؤال دوم: دانش‌آموزان در چه تعداد از شبکه‌های اجتماعی مجازی عضویت دارند و چه میزان از وقت خود را در شبانه‌روز به آن اختصاص می‌دهند؟ این سؤال از دیدگاه دانشجویان و با توجه به پرسشنامه دانشجویان تحلیل شده است.

جدول ۴- توزیع فراوانی درصد مربوط به نوع و میزان استفاده از شبکه اجتماعی مجازی

نام شبکه اجتماعی	توزیع	هیچ	کمتر از ۱ ساعت	۱-۳ ساعت	۴-۶ ساعت	بیش از ۶ ساعت	کل
فیس‌بوک	فراوانی	۵۹	۶۶	۳۸	۵۲	۱۶	۸۶
	درصد	۲۵,۵۴	۲۸,۵۷	۱۶,۴۵	۲۲,۵۱	۶,۹۲	۳۷,۲۲
واتساپ	فراوانی	۱۳۹	۶۱	۱۸	۹	۴	۹۲
	درصد	۶۰,۱۷	۲۶,۴۰	۷,۷۹	۳,۸۹	۱,۷۳	۳۹,۸۲
تلگرام	فراوانی	۷۸	۳۹	۵۷	۲۶	۳۱	۱۵۳
	درصد	۳۳,۷۶	۱۶,۸۸	۲۴,۶۷	۱۱,۲۵	۱۳,۴۱	۶۶,۲۳
اینستاگرام	فراوانی	۱۴۱	۵۸	۱۷	۱۱	۴	۹۰
	درصد	۶۱,۰۳	۲۵,۱۰	۷,۳۵	۴,۷۶	۱,۷۳	۳۸,۹۶
سایر شبکه‌ها	فراوانی	۱۴	۹۴	۶۸	۴۶	۹	۲۲۲
	درصد	۶,۰۶	۴۰,۶۹	۲۹,۴۳	۱۹,۹۱	۳,۸۹	۹۶,۱۰

با توجه به نتایج مندرج در جدول (۴)، در بین شبکه‌های اجتماعی مجازی؛ تلگرام جزء شبکه‌هایی است که ۶۶,۲۳ درصد از نمونه آماری اذعان کرده‌اند که در آن عضویت دارند. تقریباً ۵۰ درصد از نمونه آماری بیش از یک ساعت در روز در تلگرام مشغول هستند. از بین این شبکه‌ها، اینستاگرام و واتساپ جزء شبکه‌هایی هستند که ۶۰ درصد از نمونه آماری از آن‌ها استفاده نمی‌کنند. **سؤال سوم:** دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی (اینترنت) برای چه هدفی استفاده می‌کنند؟ این سؤال در دو بخش تحلیل می‌شود. ۱. علت استفاده از اینترنت از دیدگاه دانش‌آموزان ۲. علت استفاده از شبکه‌های مجازی از دیدگاه دانش‌آموزان برای استفاده از اینترنت علت‌هایی که در پرسشنامه مطرح شده بود شامل چک کردن ایمیل، فیلم و آهنگ، اینترنت برای شبکه‌های اجتماعی، بازی و سرگرمی، یادگیری و آموزش؛ که تحلیل آن در جدول ذیل گزارش شده است.

جدول ۵- توزیع فراوانی درصد مربوط به نوع و زمان استفاده از اینترنت

نوع کاربرد	توزیع	هیچ	کمتر از ۱ ساعت	۱-۳ ساعت	۳-۶ ساعت	بیش از ۶ ساعت	کل
چک کردن ایمیل	فراوانی	۱۴۷	۸۴	۰	۰	۰	۸۴
	درصد	۶۳,۶۳	۳۶,۳۶	۰	۰	۰	۳۶,۳۶
فیلم و آهنگ	فراوانی	۳۹	۱۱۴	۳۶	۲۷	۱۵	۱۹۲
	درصد	۱۶,۸۸	۴۹,۳۵	۱۵,۲۵	۱۱,۶۸	۶,۴۹	۸۳,۱۱
اینترنت به قصد استفاده از شبکه اجتماعی	فراوانی	۱۹	۹۷	۷۴	۲۸	۱۳	۲۱۲
	درصد	۸,۲۲	۴۱,۹۹	۳۲,۰۳	۱۲,۱۲	۵,۶۲	۹۱,۷۷
بازی و سرگرمی	فراوانی	۵۶	۱۰۸	۴۳	۱۷	۷	۱۷۵
	درصد	۲۴,۲۴	۴۶,۷۵	۱۸,۶۱	۷,۳۵	۳,۰۳	۷۵,۷۵
یادگیری و آموزش	فراوانی	۹۶	۷۹	۴۶	۷	۳	۱۳۵
	درصد	۴۱,۵۵	۳۴,۱۹	۱۹,۹۱	۳,۰۳	۱,۲۹	۵۸,۴۴

با توجه به نتایج مندرج در جدول (۵)، بیشترین نوع استفاده از اینترنت در بین دانش‌آموزان دبیرستانی سمپاد متعلق به اینترنت با ۹۱,۷۷ درصد و سپس فیلم و آهنگ با ۸۳,۱۱ درصد است. تقریباً نیمی از دانش‌آموزانی که از شبکه‌های اجتماعی

مجازی باهدف دانلود فیلم و گوش دادن به آهنگ استفاده می‌کنند، روزانه کمتر از یک ساعت زمان بدان اختصاص می‌دهند. ۵۸,۴۴ درصد از دانش‌آموزانی از شبکه‌های اجتماعی مجازی با میانگین ۱-۳ ساعت روزانه برای یادگیری استفاده نمی‌کنند و ۳۴ درصد از دانش‌آموزان کمتر از یک ساعت از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای یادگیری استفاده می‌کنند. دلایلی که برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در پرسشنامه ذکر شده بود شامل استفاده از تجربیات دیگران، ارتباط با دوستان قبلی، پیدا کردن دوستان جدید، ارتباط با دوستان کنونی، سرگرمی، به اشتراک‌گذاری تصاویر، آموزش، سایر موارد که تحلیل آن‌ها در جدول ذیل گزارش شده است.

جدول ۶- علت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی

درصد	فراوانی	علت استفاده از شبکه‌ها چه است؟
۱۰,۵۸	۹۲	استفاده از تجربیات دیگران
۱۴,۲۶	۱۲۴	ارتباط با دوستان قبلی
۹,۵۵	۸۳	پیدا کردن دوستان جدید
۱۹,۵۶	۱۷۰	ارتباط با دوستان کنونی
۱۸,۶۴	۱۶۲	سرگرمی
۱۰,۵۸	۹۲	به اشتراک‌گذاری تصاویر
۱۵,۸۸	۱۳۸	آموزش
۰,۹	۸	سایر موارد

با توجه به نتایج مندرج در جدول (۶)، بیشترین علت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان دبیرستانی سمپاد متعلق به ارتباط با دوستان کنونی با ۱۹,۵۶ درصد (۱۷۰ نفر) است، سرگرمی با ۱۸,۶۴ و ۱۶۲ نفر و آموزش با ۱۵,۸۸ (نفر) ۱۳۸) و ارتباط با دوستان قبلی با ۱۴,۲۶ (۱۲۴ نفر) و اشتراک‌گذاری تصاویر و استفاده از تجربیات دیگران با ۱۰,۵۸ (۹۲ نفر) و ارتباط با دوستان جدید با ۹,۵۵ (۸۳ نفر) و ۰,۹ (۸ نفر) است.

سؤال چهارم: آیا میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان با توجه به متغیر جنسیت و رشته تحصیلی متفاوت است؟ برای تحلیل این سؤال از آماره تی مستقل و تحلیل واریانس استفاده شده است.

جدول ۷- میانگین و انحراف استاندارد ساعات استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی برحسب جنسیت

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	آماره T	Sig. (p)
پسر	۱۰۶	۲,۹۴۰۲	۰,۵۸۱۶	۰,۷۳۲	۰,۴۲۳
دختر	۱۲۵	۳,۰۲۶۳	۰,۶۱۳۳		

با توجه به مندرجات جدول (۷) میانگین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی برحسب جنسیت، برای دختران ۳,۰۲ و برای پسران ۲,۹۴ است. آماره تی تفاوت گروه پسران و دختران را نشان می‌دهد که در سطح ۰,۰۵ معنی‌دار نمی‌باشد؛ بنابراین نتیجه نشان می‌دهد که بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان از نظر جنسیت تفاوتی وجود ندارد.

جدول ۸- میانگین و انحراف استاندارد ساعات استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر حسب جنسیت

رشته تحصیلی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
ریاضی	۷۷	۲,۸۴۵۰	۰,۷۸۸۲
علوم تجربی	۱۱۹	۲,۹۱۳۳	۰,۵۲۸۴
انسانی	۳۵	۳,۱۶۶۶	۱,۰۶۲۲

جدول ۹- نتایج تحلیل واریانس یک راهه برای مقایسه سه گروه

منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجموع مجذورات	f	Sig.
بین گروهی	۵,۹۱	۲	۲,۹۳	۱,۰۸	۰,۱۳۶
درون گروهی	۱,۳۴	۲۲۸	۰,۲۲۷		
کل	۷,۲۵	۲۳۰			

با توجه به مندرجات جدول (۸) میانگین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر حسب رشته تحصیلی برای رشته ریاضی ۲,۸۴، برای علوم تجربی ۲,۹۱ و برای علوم انسانی ۳,۱۶ است. همچنان که نتایج آزمون واریانس یک راهه در جدول (۹) نشان می‌دهد مقدار **f** (تفاوت) بین سه گروه (رشته تحصیلی) مساوی ۱,۰۸ است که با درجه آزادی ۲ صورت و ۲۲۸ مخرج، کمتر از مقدار **F** جدول بوده و معنی دار نمی‌باشد. سطح معناداری (۰,۱۳۶) نیز این نتیجه را تأیید می‌کند؛ بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان از نظر رشته تحصیلی تفاوتی وجود ندارد.

سؤال پنجم: محدودیت‌ها و فرصت‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی فراروی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان کدامند؟ این سؤال با توجه به دیدگاه دبیران تحلیل شده است

پاسخ مربوط به سؤال «آیا به نظر شما استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی فرصت‌های زیر را برای دانش‌آموزان به وجود آورده است؟» از دیدگاه دبیران موردسنجش قرار گرفته است. همان‌طور که از جدول (۱۱) بر می‌آید به ترتیب ردیف ۱ تا ۹ از بالا به پایین رتبه‌بندی می‌شوند. جدول (۱۲) نیز نتایج حاصل از معناداری آزمون فریدمن را در اولویت‌بندی عوامل نشان می‌دهد.

جدول ۱۱- اولویت‌بندی فرصت‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی از دیدگاه دبیران

ردیف	عوامل	میانگین رتبه عوامل	اولویت عوامل
۱	ایجاد فضای لذت‌بخش برای یادگیری	۶,۴۷	۱
۲	بهبود انجام تکلیف و بهبود یادگیری	۵,۶۸	۲
۳	ارتباط مثبت با سایر همکلاسی‌ها و دانش‌آموزان	۴,۸۷	۳
۴	رشد هوش بین فردی از طریق تفکر انتقادی	۴,۷۹	۴
۵	تشویق شدن برای بیان افکار و ایده‌های نو درسی و افزایش اعتمادبه‌نفس	۴,۱۳	۵
۶	ارتباط با دبیران بیرون از کلاس درس	۳,۷۸	۶
۷	تسهیل در یادگیری دانش‌آموزان از طریق شبکه‌های اجتماعی	۳,۴۴	۷
۸	آشنایی با کار مشارکتی و گروهی	۲,۸۴	۸
۹	مسئولیت‌پذیری و استقلال فردی	۲,۶۳	۹

جدول ۱۲- نتایج آزمون فریدمن برای بررسی معناداری تفاوت بین اولویت فرصت‌های شبکه اجتماعی مجازی

شاخص‌ها	تعداد	مجذور خی	درجه آزادی	sig
مقادیر	۳۸	۱۲۶,۲۹	۸	۰,۰۱

در جدول (۱۲) نتیجه آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی فرصت‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی از دیدگاه دبیران ارائه شده است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون آماری محاسبه شده کمتر از ۰/۰۱ است، نتیجه گرفته می‌شود که بین رتبه‌های فرصت‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی از دیدگاه دبیران تفاوت وجود دارد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که ایجاد فضای لذت‌بخش برای یادگیری مهم‌ترین و مسئولیت‌پذیری و استقلال فردی کم‌اهمیت‌ترین فرصت می‌باشند.

پاسخ مربوط به سؤال «آیا به نظر شما استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی تهدیدهای زیر را برای دانش‌آموزان به وجود آورده است؟» از دیدگاه دبیران موردسجش قرار گرفته است. همان‌طور که از جدول (۱۳) بر می‌آید به ترتیب ردیف ۳ تا ۵ از بالا به پایین رتبه‌بندی می‌شوند. جدول (۱۴) نیز نتایج حاصل از معناداری آزمون فریدمن را در اولویت‌بندی عوامل نشان می‌دهد.

جدول ۱۳- اولویت‌بندی تهدیدهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی از دیدگاه دبیران

ردیف	عوامل	میانگین رتبه عوامل	اولویت عوامل
۱	مواجه شدن با موارد خلاف عرف و فرهنگ بومی	۵,۸۶	۱
۲	کاهش میزان خواب دانش‌آموزان	۴,۷۹	۲
۳	عضویت در شبکه اجتماعی مجازی باعث افت تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شود	۴,۵۷	۳
۴	صرف زمان زیاد در محیط شبکه به دلیل پایین بودن مهارت خودتنظیمی دانش‌آموزان	۳,۶۴	۴
۵	شکل‌گیری و ترویج شایعات و اخبار کذب	۳,۳۶	۵
۶	خدشه وارد شدن به اطلاعات خصوصی	۳,۱۴	۶
۷	قابل اعتماد نبودن اطلاعات ارائه‌شده	۲,۶۴	۷

جدول ۱۴- نتایج آزمون فریدمن برای بررسی معناداری تفاوت بین اولویت تهدیدهای شبکه اجتماعی مجازی

شاخص‌ها	تعداد	مجذور خی	درجه آزادی	sig
مقادیر	۳۸	۹۷,۳۴	۶	۰,۰۱

در جدول (۱۴) نتیجه آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی تهدیدهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی از دیدگاه دبیران ارائه شده است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون آماری محاسبه شده کمتر از ۰/۰۱ است، نتیجه گرفته می‌شود که بین رتبه‌های تهدیدهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی از دیدگاه دبیران تفاوت وجود دارد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که مواجه شدن با موارد خلاف عرف و فرهنگ بومی مهم‌ترین و قابل اعتماد نبودن اطلاعات ارائه‌شده کم‌اهمیت‌ترین تهدید می‌باشند.

سؤال ششم: آیا بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مدارس سمپاد رابطه وجود دارد؟

جدول ۱۵- نتایج آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین استفاده از شبه اجتماعی مجازی و پیشرفت تحصیلی

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	همبستگی	سطح معنی داری (Sig.)	تعداد
پیشرفت تحصیلی شبکه مجازی (به ساعت)	۱۷,۸۹	۰,۲۴۶۳	.۴۳۶**	.۰۰۳	۲۳۱
	۱,۴۳	۴,۷۸۴			

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed); * Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

با توجه به مندرجات جدول (۱۵) میزان همبستگی در سطح آلفای ۰,۰۱ برای بررسی رابطه بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (میانگین معدل دانش‌آموزان) و استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی (میزان استفاده به ساعت)، ۰/۴۳۶ به دست آمده است که معنی دار است؛ بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که هر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان مدارس سمپاد افزایش یابد، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نیز افزایش می‌یابد. در نتیجه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد.

پاسخ مربوط به سؤال «به نظر شما چرا برخی از دبیران در استفاده از فناوری روز در امر تدریس مقاومند؟» از دیدگاه دبیران موردسنجش قرار گرفته است. همان‌طور که از جدول (۱۶) بر می‌آید به ترتیب ردیف ۱ تا ۵ از بالا به پایین رتبه‌بندی می‌شوند. جدول (۱۷) نیز نتایج حاصل از معناداری آزمون فریدمن را در اولویت‌بندی عوامل نشان می‌دهد.

جدول ۱۶- اولویت‌بندی علل مقاومت دبیران در استفاده از ابزارها و تکنولوژی‌ها از دیدگاه دبیران

ردیف	عوامل	میانگین رتبه عوامل	اولویت عوامل
۱	ترجیح استفاده از مشاهدات عینی و تجربیات شخصی به جای ابزارها و تکنولوژی‌ها	۴,۸۳	۱
۲	زمان و ابزار لازم برای استفاده از این تکنولوژی‌ها وجود ندارد	۳,۹۲	۲
۳	فرهنگ غالب بر تدریس به گونه‌ای است که استفاده از این تکنولوژی‌ها را نمی‌طلبد	۳,۳۸	۳
۴	نبود مشوق لازم برای استفاده از این تکنولوژی‌ها	۲,۹۰	۴
۵	عدم آشنایی آن‌ها با این تکنولوژی‌ها	۲,۳۶	۵

جدول ۱۷- نتایج آزمون فریدمن برای بررسی معناداری تفاوت بین اولویت علل مقاومت دبیران در استفاده از ابزارها و تکنولوژی‌ها

شاخص‌ها	تعداد	مجذور خی	درجه آزادی	sig
مقادیر	۳۸	۱۴۸,۱۱	۴	۰,۰۱

در جدول (۱۷) نتیجه آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی علل مقاومت دبیران در استفاده از ابزارها و تکنولوژی‌ها از دیدگاه دبیران ارائه شده است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون آماری محاسبه شده کمتر از ۰/۰۱ است، نتیجه گرفته می‌شود که بین رتبه‌های علل مقاومت دبیران در استفاده از ابزارها و تکنولوژی‌ها از دیدگاه دبیران تفاوت وجود دارد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که ترجیح استفاده از مشاهدات عینی و تجربیات شخصی به جای ابزارها و تکنولوژی‌ها مهم‌ترین و عدم آشنایی آن‌ها با این تکنولوژی‌ها کم‌اهمیت‌ترین علل مقاومت دبیران می‌باشند.

پاسخ مربوط به سؤال «به نظر شما استفاده از شبکه‌های اجتماعی و عضویت در گروه‌های آن کدام‌یک از تأثیرات مثبت یا منفی را برای شما در برداشته است؟» از دیدگاه دانش‌آموزان موردسنجش قرار گرفته است. همان‌طور که از جدول (۱۸) بر می‌آید به ترتیب ردیف ۱ تا ۱۱ از بالا به پایین رتبه‌بندی می‌شوند. جدول (۱۹) نتایج حاصل از معناداری آزمون فریدمن را در اولویت‌بندی عوامل نشان می‌دهد.

جدول ۱۸- اولویت‌بندی اثرات استفاده از شبکه‌های اجتماعی و عضویت در گروه‌های مجازی از دیدگاه دانش‌آموزان

ردیف	عوامل	میانگین رتبه عوامل	اولویت عوامل
۱	در هر زمان و مکان دلخواه به مطالب دسترسی پیدا کنم	۶,۶۵	۱
۲	با موارد خلاف عرف و فرهنگ بومی خودم آشنا می‌شوم	۵,۸۵	۲
۳	توانسته‌ام با کار گروهی و مشارکتی آشنایی پیدا کنم	۵,۲۸	۳
۴	تفکر انتقادی در من رشد پیدا کرده است	۴,۷۱	۴
۵	اعتماد به نفس من افزایش یافته است	۴,۱۷	۵
۶	باعث کاهش خواب من شده است	۳,۹۲	۶
۷	با سایر دانش‌آموزان ارتباط مثبتی برقرار کرده‌ام	۳,۵۳	۷
۸	به حریم خصوصی و اطلاعات شخصی‌ام خدشه وارد می‌شود	۳,۴۳	۸
۹	به بیان افکار و ایده‌های نو خود تشویق شده‌ام	۳,۲۸	۹
۱۰	چون نمی‌توانم وقت خود را تنظیم کنم زمان زیادی را در شبکه‌ها سپری کنم	۲,۹۶	۱۰
۱۱	به صحت اطلاعات ارائه شده اعتماد ندارم	۲,۷۸	۱۱

جدول ۱۹- نتایج آزمون فریدمن برای بررسی معناداری تفاوت بین اولویت اثرات استفاده از شبکه‌های اجتماعی و عضویت در گروه‌های مجازی

شاخص‌ها	تعداد	مجذور خی	درجه آزادی	sig
مقادیر	۲۳۱	۱۶۴,۸۱	۱۰	۰,۰۱

در جدول (۱۹) نتیجه آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی اثرات استفاده از شبکه‌های اجتماعی و عضویت در گروه‌های مجازی از دیدگاه دانش‌آموزان ارائه شده است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون آماری محاسبه شده کمتر از ۰/۰۱ است، نتیجه گرفته می‌شود که بین رتبه‌های اثرات استفاده از شبکه‌های اجتماعی و عضویت در گروه‌های مجازی از دیدگاه دانش‌آموزان تفاوت وجود دارد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که در هر زمان و مکان دلخواه به مطالب دسترسی پیدا کنم مهم‌ترین و به صحت اطلاعات ارائه شده اعتماد ندارم کم‌اهمیت‌ترین اثرات شبکه‌های مجازی می‌باشند.

پاسخ مربوط به سؤال «آیا شما به‌عنوان یکی از دست‌اندرکار نظام تعلیم و تربیت ضرورت ایجاد یک شبکه اجتماعی آموزشی از طرف آموزش و پرورش مخصوص مدارس را تأیید می‌کنید؟» از دیدگاه دبیران موردسنجش قرار گرفته است. افرادی که پاسخ بله داده بودند، دلایل خود را به ترتیب اولویت زیر ارائه داده‌اند. همان‌طور که از جدول (۲۰) بر می‌آید به ترتیب ردیف ۱ تا ۵ از بالا به پایین رتبه‌بندی می‌شوند. جدول (۲۱) نتایج حاصل از معناداری آزمون فریدمن را در اولویت‌بندی عوامل نشان می‌دهد.

جدول ۲۰- اولویت‌بندی علل (پاسخ بله) ضرورت ایجاد یک شبکه اجتماعی آموزشی از دیدگاه دبیران

ردیف	عوامل	میانگین رتبه عوامل	اولویت عوامل
۱	امکان ارسال و دریافت اطلاعات در هر زمان و مکان مهیاست	۳,۹۴	۱
۲	همگام شدن با روش‌های نوین آموزش علمی دنیا	۳,۲۲	۲
۳	شبکه اجتماعی آموزشی یک ابزار چندرسانه‌ای محسوب می‌شود	۲,۵۷	۳
۴	باعث ایجاد یادگیری مشارکتی و شرکت در کار گروهی می‌شود	۲,۱۱	۴
۵	مطالب آموزشی با شرایط یادگیرنده متناسب می‌شود	۱,۲۴	۵

جدول ۲۱- نتایج آزمون فریدمن برای بررسی معناداری تفاوت بین اولویت علل ضرورت ایجاد یک شبکه اجتماعی آموزشی (پاسخ بله)

شاخص‌ها	تعداد	مجذور خی	درجه آزادی	sig
مقادیر	۳۸	۹۳,۱۵	۴	۰,۰۱

در جدول (۲۰) نتیجه آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی علل (پاسخ بله) ضرورت ایجاد یک شبکه اجتماعی آموزشی از دیدگاه دبیران ارائه شده است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون آماری محاسبه شده کمتر از ۰/۰۱ است، نتیجه گرفته می‌شود که بین رتبه‌های علل (پاسخ بله) ضرورت ایجاد یک شبکه اجتماعی آموزشی از دیدگاه دبیران تفاوت وجود دارد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که امکان ارسال و دریافت اطلاعات در هر زمان و مکان مهیاست مهم‌ترین و مطالب آموزشی با شرایط یادگیرنده متناسب می‌شود کم‌اهمیت‌ترین علل ضرورت ایجاد شبکه از دید دبیران می‌باشند.

پاسخ مربوط به سؤال «آیا شما به‌عنوان یکی از دست‌اندرکار نظام تعلیم و تربیت ضرورت ایجاد یک شبکه اجتماعی آموزشی از طرف آموزش و پرورش مخصوص مدارس را تأیید می‌کنید؟» از دیدگاه دبیران موردسنجش قرار گرفته است. افرادی که پاسخ خیر داده بودند، دلایل خود را به ترتیب اولویت زیر ارائه داده‌اند. همان‌طور که از جدول (۲۲) بر می‌آید به ترتیب ردیف ۱ تا ۵ از بالا به پایین رتبه‌بندی می‌شوند. جدول (۲۳) نتایج حاصل از معناداری آزمون فریدمن را در اولویت‌بندی عوامل نشان می‌دهد.

جدول ۲۲- اولویت‌بندی علل (پاسخ خیر) عدم ضرورت ایجاد یک شبکه اجتماعی آموزشی از دیدگاه دبیران

ردیف	عوامل	میانگین رتبه عوامل	اولویت عوامل
۱	زیر ساخت‌های الکترونیکی موجود در کشور به‌گونه‌ای است که مشکل ایجاد می‌کند.	۴,۳۲	۱
۲	در دسترس نبودن اینترنت و گران بودن آن	۳,۷۰	۲
۳	مشکل کنترل و نظارت دانش‌آموزان در این محیط‌ها برای کادر آموزشی	۳,۱۷	۳
۴	ابزارهای آموزشی موجود متناسب با نیازهای مدارس و کادر آموزشی نیست	۲,۶۸	۴
۵	همه دانش‌آموزان مهارت دیجیتالی را ندارند	۲,۳۳	۵

جدول ۲۳- نتایج آزمون فریدمن برای بررسی معناداری تفاوت بین اولویت علل عدم ضرورت ایجاد یک شبکه اجتماعی آموزشی (پاسخ خیر)

شاخص‌ها	تعداد	مجذور خی	درجه آزادی	sig
مقادیر	۳۸	۱۱۸,۳۷	۴	۰,۰۱

در جدول (۲۳) نتیجه آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی علل (پاسخ خیر) عدم ضرورت ایجاد یک شبکه اجتماعی آموزشی از دیدگاه دبیران ارائه شده است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون آماری محاسبه شده کمتر از ۰/۰۱ است، نتیجه گرفته می‌شود که بین رتبه‌های علل (پاسخ خیر) عدم ضرورت ایجاد یک شبکه اجتماعی آموزشی از دیدگاه دبیران تفاوت وجود دارد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که زیر ساخت‌های الکترونیکی موجود در کشور به‌گونه‌ای است که مشکل ایجاد می‌کند مهم‌ترین و همه دانش‌آموزان مهارت دیجیتالی را ندارند کم‌اهمیت‌ترین علل عدم ضرورت ایجاد شبکه از دید دبیران می‌باشند.

نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر باهدف بررسی میزان و نحوه استفاده دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی و رابطه آن با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم مدارس سمپاد شهر بوشهر انجام گرفته است. در این تحقیق پنج سؤال فرعی ارائه شده بود که عبارت‌اند از؛ میزان آشنایی دانش‌آموزان به شبکه‌های مجازی به چه اندازه است؟ دانش‌آموزان در چه تعداد از شبکه‌های اجتماعی مجازی

عضویت دارند و چه میزان از وقت خود را در شبانه‌روز به آن اختصاص می‌دهند؟ محدودیت‌ها و فرصت‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی فراروی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان کدامند؟ از دیدگاه دانش‌آموزان و دبیران، دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای چه هدفی استفاده می‌کنند؟ آیا میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان با توجه به متغیر جنسیت و رشته تحصیلی متفاوت است؟ در این تحقیق برای یافتن پاسخ سؤالات فوق پرسشنامه محقق ساخته‌ای طرح گردید و نظرات ۲۳۱ دانش‌آموز دبیرستانی و ۳۸ دبیر موردسنجش قرار گرفت. داده‌های به دست آمده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت در این بخش ابتدا به‌طور خلاصه نتایج و پاسخ سؤالات پژوهش و نتایج پژوهش‌های همسو ارائه می‌شود، سپس نتایج به دست آمده تبیین گردیده و نهایتاً پیشنهاد‌های پژوهش و کاربردی ارائه شده است.

با توجه به آنچه گفته شد می‌توان نتایج به دست آمده را به‌صورت خلاصه به این شرح ذکر نمود:

در بین شبکه‌های اجتماعی مجازی؛ تلگرام جزء شبکه‌هایی است که ۶۶،۲۳ درصد از نمونه آماری اذعان کرده‌اند که در آن عضویت دارند، بیشترین نوع استفاده از اینترنت در بین دانش‌آموزان دبیرستانی سمپاد متعلق به شبکه‌های اجتماعی با ۹۱،۷۷ درصد و سپس فیلم و آهنگ با ۸۳،۱۱ درصد است. بیشترین علت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان دبیرستانی سمپاد متعلق به ارتباط با دوستان کنونی با ۱۹،۵۶ درصد (۱۷۰ نفر) است، سرگرمی با ۱۸،۶۴ و ۱۶۲ نفر و آموزش با ۱۵،۸۸ (نفر ۱۳۸) و ارتباط با دوستان قبلی با ۱۴،۲۶ (نفر ۱۲۴) و اشتراک‌گذاری تصاویر و استفاده از تجربیات دیگران با ۱۰،۵۸ (نفر ۹۲) و ارتباط با دوستان جدید با ۹،۵۵ (نفر ۸۳) و ۰،۹ (نفر ۸) است. بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان از نظر جنسیت تفاوتی وجود ندارد. بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان از نظر رشته تحصیلی تفاوتی وجود ندارد. از دیدگاه دبیران ایجاد فضای لذت‌بخش برای یادگیری مهم‌ترین و مسئولیت‌پذیری و استقلال فردی کم‌اهمیت‌ترین فرصت ایجادشده توسط شبکه‌های مجازی برای دانش‌آموزان می‌باشند، از دیدگاه دبیران مواجه شدن با موارد خلاف عرف و فرهنگ بومی مهم‌ترین و قابل اعتماد نبودن اطلاعات ارائه‌شده کم‌اهمیت‌ترین تهدید می‌باشند. ترجیح استفاده از مشاهدات عینی و تجربیات شخصی به‌جای ابزارها و تکنولوژی‌ها مهم‌ترین و عدم آشنایی آن‌ها با این تکنولوژی‌ها کم‌اهمیت‌ترین علل مقاومت دبیران می‌باشند. بین رتبه‌های اثرات استفاده از شبکه‌های اجتماعی و عضویت در گروه‌های مجازی از دیدگاه دانش‌آموزان تفاوت وجود دارد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که در هر زمان و مکان دلخواه به مطالب دسترسی پیدا کنم مهم‌ترین و به صحت اطلاعات ارائه‌شده اعتماد ندارم کم‌اهمیت‌ترین اثرات شبکه‌های مجازی می‌باشند. امکان ارسال و دریافت اطلاعات در هر زمان و مکان مهیاست مهم‌ترین و مطالب آموزشی با شرایط یادگیرنده متناسب می‌شود کم‌اهمیت‌ترین علل ضرورت ایجاد شبکه از دید دبیران می‌باشند. هر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان مدارس سمپاد افزایش یابد، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نیز افزایش می‌یابد. در نتیجه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد.

۱- میزان آشنایی دانش‌آموزان به شبکه‌های مجازی به چه اندازه است؟

با توجه به مندرجات جداول (۱، ۲ و ۳)، ۵۸،۸۷ درصد دانش‌آموزان اظهار کرده‌اند که به میزان کمی با اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی آشنایی دارند. در بین ۲۳۱ نفر دانش‌آموز حاضر در پژوهش، ۴۱،۹۹ درصد آنان روزانه ۳ الی ۶ ساعت از کامپیوتر و ۳۹،۳۹ درصد نیز اظهار کرده‌اند که روزانه ۱ الی ۳ ساعت از اینترنت استفاده می‌کنند؛ بنابراین میزان آشنایی دانش‌آموزان به شبکه‌های مجازی در حدی است که آنان توانایی استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای پیشرفت تحصیلی خود را ندارند. نتیجه این قسمت از تحقیق با نتایج برخی از تحقیقات در این زمینه همخوانی دارد، از جمله؛ حسن‌زاده، صالحی و رضایی کیاسری (۱۳۸۹) پژوهشی با عنوان رابطه بین استفاده افراطی از فناوری (اعتماد به اینترنت و اس ام اس) و وضعیت آموزشی و روانی دانش‌آموزان انجام دادند. یافته‌های تحلیل شده نشان دادند که: بین دو متغیر استفاده افراطی از اینترنت و پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار وجود ندارد؛ و همچنین بین دو متغیر استفاده افراطی از پیامک و پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار وجود ندارد؛ اما بین دو متغیر استفاده افراطی از اینترنت و احساس تنهایی رابطه معنادار وجود داشت. میزان استفاده افراطی از اینترنت در دختران بیشتر از پسران است؛ و همچنین میزان استفاده افراطی از پیامک در دختران بیشتر از پسران است. بین هر یک از مؤلفه‌های پیامک (واکنش هیجانی، ادراک استفاده افراطی، حفظ روابط) و اعتماد به اینترنت رابطه وجود داشته و بین هر یک از مؤلفه‌های و احساس تنهایی هم رابطه وجود (اعتماد به پیامک اس

ام اس) دارد و همچنین در این راستا هیبرگر و هارپر^{۲۱} (۲۰۰۸) نشان دادند که ۸۵٪ دانش‌آموز از وبسایت‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌عنوان اصلی‌ترین روش ارتباطی استفاده می‌کنند.

۲- دانش‌آموزان در چه تعداد از شبکه‌های اجتماعی مجازی عضویت دارند و چه میزان از وقت خود را در

شبانه‌روز به آن اختصاص می‌دهند؟

با توجه به مندرجات جدول (۴)، دانش‌آموزان علاوه بر شبکه‌های مجازی؛ فیس‌بوک، واتساپ، تلگرام، اینستگرام در بسیاری از شبکه‌های مجازی دیگر از جمله گوگل پلاس، لاین، وی چت و چت روم عضویت دارند. جزء شبکه‌هایی است که ۶۶,۲۳ درصد از دانش‌آموزان اذعان کرده‌اند که در تلگرام عضویت دارند. تقریباً ۵۰ درصد از دانش‌آموزان حداقل یک ساعت و به‌طور میانگین ۱ الی ۳ ساعت در روز در تلگرام مشغول هستند. از بین این شبکه‌ها، اینستگرام و واتساپ جزء شبکه‌هایی هستند که ۶۰ درصد از دانش‌آموزان از آن‌ها استفاده نمی‌کنند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که دانش‌آموزان مدارس سمپاد دچار اعتیاد و وابستگی اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی نشده‌اند.

نتیجه این قسمت از تحقیق با نتایج برخی از تحقیقات در این زمینه همخوانی دارد، از جمله؛ جوادی نیا و همکاران (۱۳۹۲) تحقیقی با عنوان تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند انجام دادند. در این تحقیق عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی، ساعات کار با شبکه‌های اجتماعی، دلیل استفاده از این شبکه‌ها و زمان عضویت در دو گروه دانش‌آموزان دارای معدل ۱۶ و بالاتر (گروه شاهد) و دانش‌آموزان دارای معدل کمتر از ۱۶ (گروه مورد) توسط پرسشنامه بررسی و مقایسه شد. نتایج نشان داد که دانش‌آموزان با معدل و عملکرد تحصیلی پایین‌تر نسبت به دانش‌آموزان با عملکرد و معدل بالاتر، بیشتر از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. کایرشنر و کارپینیسکی (۲۰۱۰) نیز در تحقیقی نشان دادند که استفاده‌کنندگان از فیس‌بوک، معدل کل کمتری داشته و ساعات کمتری را به مطالعه پرداخته‌اند.

۳- دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای چه هدفی استفاده می‌کنند؟

با توجه به مندرجات جدول (۵)؛ بیشترین نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان دبیرستانی سمپاد متعلق به ارتباط با دوستان کنونی با ۱۴,۲۶ درصد و سپس سرگرمی با ۱۸,۶۴ درصد است. تقریباً نیمی از دانش‌آموزانی که از شبکه‌های اجتماعی مجازی باهدف دانلود فیلم و گوش دادن به آهنگ استفاده می‌کنند، روزانه کمتر از یک ساعت زمان بدان اختصاص می‌دهند. ۴۱,۵۵ درصد از دانش‌آموزانی از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای یادگیری استفاده نمی‌کنند و ۳۴ درصد از دانش‌آموزان کمتر از یک ساعت از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای یادگیری استفاده می‌کنند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت اگرچه دانش‌آموزان سمپاد زمان زیادی را صرف دانلود فیلم و آهنگ و گشت‌وگذار در محیط‌های شبکه اجتماعی مجازی نمی‌کنند، از شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌اندازه کافی برای پیش برد تحصیلات و تقویت یادگیری نیز استفاده نمی‌کنند. چنانچه ۶۰ درصد از دانش‌آموزان شرکت‌کننده در تحقیق اذعان کرده‌اند که به‌طور میانگین روزانه ۱ ساعت از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای یادگیری استفاده می‌کنند.

نتیجه این قسمت از تحقیق با نتایج برخی از تحقیقات در این زمینه همخوانی دارد، از جمله؛ چی هونگ و همکاران (۲۰۰۵) در پی کشف متغیرهای تأثیرگذار در اعتیاد اینترنتی دانش‌آموزان تایوانی به این نتیجه رسیدند که پسران بیش از دختران به اعتیاد اینترنتی دچار هستند و عمده اعتیاد آن‌ها به بازی‌های رایانه‌ای اینترنتی است. همچنین، سن دانش‌آموزان پسر، پایه تحصیلی آن‌ها و عزت‌نفس آن‌ها با اعتیاد اینترنتی رابطه معناداری نشان داد. نتایج پژوهش کومر و همکاران (۲۰۰۷) نشان داد که ۶۹ درصد افراد موبایل را به‌عنوان یک ابزار فوری در یادگیری خود مؤثر می‌دانند، ۷۲ درصد نیز یادگیری به کمک موبایل را یک فرصت جدید دانسته و ۶۶ درصد افراد یادگیری از طریق موبایل را دارای بازخورد سریعی می‌دانند. ۷۳ درصد پرسش‌شوندگان معتقد بودند که روش یادگیری به کمک موبایل انعطاف‌پذیری زمانی و مکانی داشته و بیشتر فراگیر محور است. در تحقیق شاه‌محمدی اردبیلی و کوهی فایق (۱۳۹۲) از دانش‌آموزان خواسته شد تا جمله‌های کوتاه و مهم علمی را از طریق پیامک به همکلاسی‌های خود ارسال نمایند. یافته‌ها نشان داد که نه تنها نگرش دانش‌آموزان در به‌کارگیری این روش مثبت بوده بلکه بر توجه آن‌ها به نکات مهم و متن کتاب درسی نیز افزوده است. نتیجه تحقیق شیخ‌الاسلامی، محمد اسماعیلی و قلی‌پور (۱۳۹۳) نشان داد که استفاده‌کنندگان از تلفن همراه در امر یادگیری، بیان کرده‌اند که استفاده از پیامک در اطلاع‌رسانی آموزشی و درسی

برای آن‌ها مطلوب و رضایت‌بخش بوده است. در نتیجه، استفاده از پیامک برای توسعه ارتباطات دوسویه بین دانش‌آموز و دانشگاه و نیز بهره‌گیری از پیامک برای ارائه محتوا و ارزیابی آموزشی، قابل تأمل است. نتیجه تحقیق تامتون و همکاران (۲۰۰۱) در پروژه تحقیقاتی درباره یادگیری در حرکت که در دانشگاه‌های ژاپن انجام شد نشان داد که دانش‌آموز یادگیرنده از طریق پیامک مانند یادگیرندگان از طریق وب بیش از دو برابر تعداد کلمات را یاد گرفتند و نمرات فراگیرندگان از طریق پیامک نزدیک به تقریباً دو برابر نمرات فراگیرندگان با استفاده از کاغذ بود. نگرش دانش‌آموز نیز مورد ارزیابی قرار گرفت. اکثر آن‌ها آموزش از طریق پیامک را ترجیح داده و آرزو می‌کردند که چنین دروسی تداوم یابد و معتقد بودند که این روش باید یک روش تدریس ارزشمند تلقی گردد. تحقیق کوتلوک و همکاران (۲۰۱۵) باهدف بررسی کاربرد تجهیزات غنی موبایل برای دروس حسابداری در محیط‌های مختلف، نشان داد که دانش‌آموز استفاده از دستگاه‌های تلفن همراه برای اهداف یادگیری را آسان، یک سرویس قابل اعتماد تلقی می‌کنند. آنان به دلیل به همراه داشتن محتوای یادگیری در دستگاه‌های تلفن همراه آن را مهم و مؤثر برای اهداف یادگیری می‌دانند. نتیجه تحقیق هاتون (۲۰۱۴) نشان داد که نه تنها دانش‌آموز فناوری دیجیتال را هیجان‌انگیز می‌دانند بلکه در شناخت، نگرش و رفتار دانش‌آموز که تحقیقات حسابداری انجام می‌دهند تأثیر مثبت دارد.

۴- آیا میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان با توجه به متغیر جنسیت و رشته

تحصیلی متفاوت است؟

با توجه به مندرجات جدول (۶، ۷ و ۸)، مقدار آماره تی برای مقایسه میزان ساعات استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر حسب جنسیت دختر و پسر ۰,۷۳۲ است که معنی‌دار نیست؛ بنابراین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان با توجه به متغیر جنسیت متفاوت نیست. از طرف دیگر مقدار F برای مقایسه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر حسب رشته تحصیلی ریاضی، علوم تجربی و علوم انسانی مساوی ۱,۰۰۸ است که معنی‌دار نیست؛ بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان از نظر رشته تحصیلی تفاوتی وجود ندارد. نتیجه این قسمت از تحقیق با نتایج برخی از تحقیقات در این زمینه همخوانی دارد، از جمله؛ خسروجردی و میرزایی (۱۳۸۸) تحقیقی تحت عنوان بررسی اعتیاد اینترنتی در نوجوانان مطالعه متغیرهای جنس، مقطع تحصیلی و اندازه سازمان آموزشی انجام دادند. نتایج این پژوهش اختلاف معناداری را بر حسب جنس بین دختران و پسران در استفاده بیش از حد از اینترنت نشان نمی‌دهد، اما اختلاف معناداری را بر حسب مقطع تحصیلی کاربر و میزان اعتیاد اینترنتی بیان می‌کند. بنا به یافته دیگری، بین اندازه مؤسسه آموزشی و میزان اعتیاد اینترنتی دانش‌آموزان تفاوت معناداری وجود دارد. ایرگول (۲۰۰۴) ارتباط بین ویژگی‌های (شخصیتی) دانش‌آموزان و پیشرفت تحصیلی آن‌ها در آموزش از راه دور و کاربرد آن بر دانش‌آموزان را مورد بررسی قرار داد. در این تحقیق هدف تعیین ارتباط بین پیشرفت تحصیلی و ویژگی‌های جمعیت شناختی دانش‌آموزان آموزش از راه دور مانند سن، جنس و ویژگی‌های انگیزشی مانند اعتقاد به خود کارآمدی و خود نظم‌دهی و هدفمندی در آموزش از راه دور بود. نتایج نشان داد بین پیشرفت تحصیلی و ویژگی‌های انگیزشی در محیط یادگیری از راه دور همبستگی مثبت بالایی وجود دارد.

۵- محدودیت‌ها و فرصت‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی فراروی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان کدام‌اند؟

الف- فرصت‌ها (اثرات مثبت و ضرورت‌ها):

با توجه به مندرجات جدول (۹)، از دیدگاه دبیران سه مورد از فرصت‌های مهم استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای یادگیری به ترتیب عبارت‌اند از؛ ایجاد فضای لذت‌بخش برای یادگیری، بهبود انجام تکلیف و بهبود یادگیری و ارتباط مثبت با سایر همکلاسی‌ها و دانش‌آموزان.

با توجه به مندرجات جدول (۱۶)، از دیدگاه دانش‌آموزان سه مورد از اثرات مثبت مهم استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای یادگیری به ترتیب عبارت‌اند از؛ در هر زمان و مکان دلخواه به مطالب دسترسی پیدا کنم، توانسته‌ام با کار گروهی و مشارکتی آشنایی پیدا کنم و تفکر انتقادی در من رشد پیدا کرده است.

با توجه به مندرجات جدول (۱۸)، از دیدگاه دبیران سه دلیل مهم ضرورت ایجاد شبکه‌های اجتماعی مجازی آموزشی عبارت‌اند از؛ امکان ارسال و دریافت اطلاعات در هر زمان و مکان مهیاست، همگام شدن با روش‌های نوین آموزش علمی دنیا و شبکه اجتماعی آموزشی یک ابزار چندرسانه‌ای محسوب می‌شود.

ب- محدودیت‌ها (اثرات منفی و تهدیدها و موانع):

با توجه به مندرجات جدول (۱۲)، از دیدگاه دبیران سه مورد از تهدیدهای مهم استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی به ترتیب عبارت‌اند از؛ مواجهه شدن با موارد خلاف عرف و فرهنگ بومی، کاهش میزان خواب دانش‌آموزان و عضویت در شبکه اجتماعی مجازی باعث افت تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شود.

با توجه به مندرجات جدول (۲۰)، از دیدگاه دبیران سه دلیل مهم عدم ضرورت ایجاد شبکه‌های اجتماعی مجازی آموزشی عبارت‌اند از؛ زیر ساخت‌های الکترونیکی موجود در کشور به‌گونه‌ای است که مشکل ایجاد می‌کند، در دسترس نبودن اینترنت و گران بودن آن و مشکل کنترل و نظارت دانش‌آموزان در این محیط‌ها برای کادر آموزشی.

با توجه به مندرجات جدول (۱۶)، از دیدگاه دانش‌آموزان سه مورد از اثرات منفی مهم استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی به ترتیب عبارت‌اند از؛ با موارد خلاف عرف و فرهنگ بومی خودم آشنا می‌شوم، باعث کاهش خواب من شده است و به حریم خصوصی و اطلاعات شخصی‌ام خدشه وارد می‌شود.

با توجه به مندرجات جدول (۱۴)، از دیدگاه دبیران سه مورد از علل مقاومت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای آموزش به ترتیب عبارت‌اند از؛ ترجیح استفاده از مشاهدات عینی و تجربیات شخصی به‌جای ابزارها و تکنولوژی‌ها، زمان و ابزار لازم برای استفاده از این تکنولوژی‌ها وجود ندارد و فرهنگ غالب بر تدریس به‌گونه‌ای است که استفاده از این تکنولوژی‌ها را نمی‌طلبد.

نتایج فوق با نتایج بسیاری از تحقیقات در این زمینه همخوانی دارد از جمله؛ جعفری (۱۳۹۳) در تحقیقی به بررسی آثار مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی در رفتار اجتماعی نوجوانان و جوانان پرداخت. در نتیجه آثار مثبت و منفی به شکل ذیل شناسایی شدند: آثار مثبت از جمله؛ انتشار سریع و آزادانه اخبار و اطلاعات، افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی، امکان عبور از مرزهای جغرافیایی و آشنایی با افراد، جوامع و فرهنگ‌های مختلف، شکل‌گیری و تقویت خرد جمعی، امکان بیان ایده‌ها به‌صورت آزادانه و آشنایی با ایده‌ها، افکار و سلیقه‌های دیگران، کارکرد تبلیغی و محتوایی، ارتباط مجازی مستمر با دوستان و آشنایان، تبلیغ و توسعه ارزش‌های انسانی و اخلاقی در عرصه جهانی، یکپارچه‌سازی بسیاری از امکانات اینترنتی و وبی، توسعه مشارکت‌های مفید اجتماعی، افزایش سرعت در فرایند آموزش و ایجاد ارتباط شبانه‌روزی بین معلم و شاگرد، افزایش اعتماد، صمیمیت و صداقت در فضای مجازی. آثار منفی از جمله؛ شکل‌گیری و ترویج سریع شایعات و اخبار کذب، تبلیغات ضد دینی و القای شبهات، نقض حریم خصوصی افراد، انزوا و دور ماندن از محیط‌های واقعی اجتماع و تأثیرات منفی رفتاری. شاه احمد قاسمی و دهقانی (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در فرایند یادگیری دانش‌آموز، نقش مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی مخصوصاً فیس‌بوک را بدین گونه شناسایی کرده‌اند: نقش مثبت؛ افزایش ارتباط بین معلم و دانش‌آموزان، ارتباط سریع و آسان، آگاهی از به‌روزترین اطلاعات، خلاقیت، تقویت زبان انگلیسی یا دیگر زبان‌ها. نقش منفی؛ اختلالات روانی در نوجوانان و جوانان، ساختگی بودن نحوه ارتباط، سوءاستفاده‌های سیاسی. تحقیق قدیمی (۱۳۹۲) نشان داد که وسایل ارتباط جمعی در جامعه مدرن همچنین باعث انباشت بی‌سابقه معلومات، توسعه معلومات تئوریک، همه‌گیرشان آموزش‌ها، تغییر کاربری دانشگاه‌ها و مراکز آموزش و پرورش، تضعیف نقش مرکزی نهادهای آموزشی رسمی، استمرار آموزش‌ها به شکل حاشیه‌ای و نقش‌آفرینی فناوری‌ها در تولید دانایی و دانش و سرانجام کم‌رنگ شدن مکان و زمان به‌عنوان قالب الزامی کسب دانایی و دانش بشری می‌شوند. صدقی (۱۳۸۹) به این نتیجه دست‌یافت که فناوری اطلاعات و ارتباطات بر رشد روانی، رشد اخلاقی و رشد اجتماعی تأثیر داشته و بین آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد. فتاحی بیات (۱۳۸۵) در مطالعه‌ای نشان داد که با افزایش مدت‌زمان استفاده از اینترنت، بهبود سازگاری به وجود می‌آید. نیکدل (۱۳۸۵) به این نتایج دست‌یافت که دانش‌آموزان کاربر اینترنت از مهارت‌های سازگاری و مهارت‌های مباحثه بیشتری برخوردار هستند و نسبت به خود و توانایی‌های خود و موضوع یادگیری نظر مثبت‌تری دارند.

۶- آیا بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مدارس سمپاد رابطه وجود**دارد؟**

با توجه به مندرجات جدول (۲۲)، میزان همبستگی در سطح آلفای ۰,۰۱ برای بررسی رابطه بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (میانگین معدل دانش‌آموزان) و استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی (میزان استفاده به ساعت)، ۰/۴۳۶ به دست آمده است که نشان داد بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌دار وجود

دارد. نتایج این قسمت از تحقیق با نتایج برخی تحقیقات در این راستا همسو است از جمله؛ نتایج پژوهش کومر و همکاران (۲۰۰۷) نشان داد که ۶۹ درصد افراد موبایل را به‌عنوان یک ابزار فوری در یادگیری خود مؤثر می‌دانند، ۷۲ درصد نیز یادگیری به کمک موبایل را یک فرصت جدید دانسته و ۶۶ درصد افراد یادگیری از طریق موبایل را دارای بازخورد سریعی می‌دانند. ۷۳ درصد پرسش‌شوندگان معتقد بودند که روش یادگیری به کمک موبایل انعطاف‌پذیری زمانی و مکانی داشته و بیشتر فراگیر محور است. در تحقیق شاه‌محمدی اردبیلی و کوهی فایق (۱۳۹۲) از دانش‌آموزان خواسته شد تا جمله‌های کوتاه و مهم علمی را از طریق پیامک به همکلاسی‌های خود ارسال نمایند. یافته‌ها نشان داد که نه‌تنها نگرش دانش‌آموزان در به‌کارگیری این روش مثبت بوده بلکه بر توجه آن‌ها به نکات مهم و متن کتاب درسی نیز افزوده است. نتیجه تحقیق تامتون و همکاران (۲۰۰۱) در پروژه تحقیقاتی درباره یادگیری در حرکت که در دانشگاه‌های ژاپن انجام شد نشان داد که دانش‌آموز یادگیرنده از طریق پیامک مانند یادگیرندگان از طریق وب بیش از دو برابر تعداد کلمات را یاد گرفتند و نمرات فراگیرندگان از طریق پیامک نزدیک به تقریباً دو برابر نمرات فراگیرندگان با استفاده از کاغذ بود. نگرش دانش‌آموز نیز مورد ارزیابی قرار گرفت. اکثر آن‌ها آموزش از طریق پیامک را ترجیح داده و آرزو می‌کردند که چنین دروسی تداوم یابد و معتقد بودند که این روش باید یک روش تدریس ارزشمند تلقی گردد. کولک و سواندرز (۲۰۰۸) در تحقیقی ارتباط بین استفاده از فیس‌بوک و عملکرد تحصیلی دانشجویان را بررسی کردند که نتایج نشان داد بین معدل کل دانش‌آموزان استفاده‌کننده از فیس‌بوک و دانش‌آموزانی که از آن استفاده نمی‌کردند تفاوتی وجود نداشته است.

پیشنهادها

پیشنهادهای پژوهشی

- ✓ اولین و مهم‌ترین پیشنهاد پژوهشی این تحقیق بررسی سالانه کاربردهای آموزشی شبکه‌های اجتماعی مجازی از دید دبیران در ایران است؛ زیرا توسعه هر ساله فناوری ممکن است برخی محدودیت‌های فنی شبکه‌ها را برای آموزش از بین ببرد.
- ✓ الگوی این تحقیق را می‌توان برای تحقیق در سایر حوزه‌های آموزشی بکار گرفت.
- ✓ توصیه می‌شود کاربردهای آموزشی شبکه‌های مجازی در رشته‌های مختلف و با روش‌های کیفی صورت گیرد و نتیجه آن با نتایج تحقیق حاضر مقایسه شود.
- ✓ با توجه به اینکه یک تحقیق در کشور به‌تنهایی نمی‌تواند گویای اطلاعات دقیق باشد، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی جنبه‌های دیگری از کاربردهای آموزشی مورد مطالعه قرار گیرد. به‌طور مثال جنبه‌های مثبت استفاده از شبکه‌های اجتماعی در آموزش و پرورش

پیشنهادهای کاربردی

- ✓ برنامه ریزان درسی کشور باید در جهت ترویج فرهنگ استفاده‌ی صحیح از فضای مجازی به برنامه‌ریزی بپردازند که تدوین محتوای کتاب‌های درسی در این زمینه می‌تواند مؤثر واقع شود.
- ✓ دست‌اندرکاران حوزه‌ی فناوری اطلاعات و ارتباطات باید در جهت افزایش سواد رسانه‌ای دانش‌آموزان از طریق همکاری با برنامه‌ریزان درسی و با استفاده از اطلاع‌رسانی‌های دقیق و اولیه‌ی بسته‌های آموزشی در خصوص اینترنت و فضای سایبری تلاش نمایند.
- ✓ شبکه‌های اجتماعی مجازی بومی با محوریت، دوست‌یابی سالم، دانش‌افزایی، اطلاع از اخبار، کاریابی، سرگرمی‌های مفید و رشد دینی و مذهبی افراد مورد حمایت جدی مسئولان قرار گیرد.
- ✓ آموزش سواد دیجیتالی و سواد اینترنتی در استفاده از وبسایت‌های شبکه اجتماعی
- ✓ با توجه به یافته‌های تحقیق پیشنهاد می‌شود که دستگاه‌های متولی از جمله آموزش و پرورش، شورای ملی مجازی و فرهنگ و ارشاد اسلامی و صدا و سیما و مدیران فرهنگی با آسیب‌شناسی کامل شبکه‌های اجتماعی و به دور از برخوردهای احساسی و مقطعی نسبت به آموزش مخاطبان، از طریق رسانه‌های آموزشی برنامه‌ریزی درازمدت داشته باشند

- ✓ پیشنهاد می‌شود که وزارت آموزش و پرورش با الهام از سند تحول بنیادین که سندی مترقی تلقی می‌شود با تغییر سیاست‌های آموزشی خود از حافظه محوری به پژوهش محوری در سطوح مختلف و متناسب با دوره‌های آموزشی به‌گونه‌ای دانش‌آموزان را درگیر استفاده کاربردی از اینترنت کند که این نوع استفاده در وجود آنان نهادینه شده و فرصت تفکر در استفاده‌های نامطلوب از آنان گرفته شود.
- ✓ در فضای آموزشی از نگاه تنگ‌نظرانه به اینترنت و شبکه‌های مجازی پرهیز شود و به‌جای آن با توسعه سواد رسانه‌ای و شهروندی برای مواجهه با اثرات تخریبی این شبکه‌ها برنامه‌ریزی شود.
- ✓ پیشنهاد می‌شود کارگاه‌های آموزشی مبنی بر کاربردهای آموزشی شبکه‌های اجتماعی مجازی برای دبیران انجام گیرد.
- ✓ اثرات سازنده نتایج پژوهش حاضر را می‌توان به‌عنوان بازخورد مدیریتی در سیستم آموزش از راه دور کشور بکار گرفت.
- ✓ یافته‌های این پژوهش می‌تواند برای پژوهشگرها و طراحان نظام تعلیم و تربیت مفید باشد.
- ✓ الگوی مفهومی پیشنهادی و مقولات شناسایی شده این پژوهش به‌عنوان مبنایی برای تدوین برنامه‌ها و فعالیت‌های مورد استفاده قرار گیرد.
- ✓ نتایج حاصل از تحقیق حاضر در مدیریت زمان استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای دانش‌آموزان و تنظیم شیوه یاددهی مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی برای دبیران کمک‌کننده است.

منابع و ماخذ

- ۱) پوری، احسان. (۱۳۹۰). بررسی نقش و تأثیر فیس‌بوک بر شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی از دیدگاه متخصصان و کارشناسان امور رسانه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد تهران مرکز.
- ۲) جانبازی، زینب. (۱۳۸۹). تأثیر رسانه‌های یادگیری الکترونیکی بر رفتار اجتماعی از دیدگاه معلمان و دانش‌آموز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری.
- ۳) جعفری، عماد. (۱۳۹۳). بررسی آثار مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی در رفتار اجتماعی نوجوانان و جوانان. رسانه و فضای مجازی وزارت آموزش و پرورش.
- ۴) جوادی نیا، سید علی‌رضا؛ عرفانیان، مرتضی؛ عابدینی، محمدرضا و بیجاری، بیتا. (۱۳۹۲). تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. فصلنامه علمی و پژوهشی طب و تزکیه، ۲۲ (۲)، صص ۳۹-۴۴.
- ۵) حسن زاده، رمضان؛ صالحی، محمد و رضایی کیاسری، علیرضا. (۱۳۸۹). رابطه بین استفاده از تکنولوژی (اعتیاد به اینترنت و SMS) و وضعیت آموزشی و روانی دانش‌آموزان. فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۱ (۳)، صص ۷۴-۶۲.
- ۶) خسروچردی، محمود و میرزایی، سیدآیت‌الله. (۱۳۸۸). بررسی اعتیاد اینترنتی در نوجوانان: مطالعه متغیرهای جنس، مقطع تحصیلی. مجله راهبرد، ۵۳، صص ۲۲۶-۲۱۳.
- ۷) شاه احمد قاسمی، زهرا سادات و دهقانی، مرضیه. (۱۳۹۴). بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در فرآیند یادگیری دانش‌آموز. مقاله ارائه‌شده در دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- ۸) صدقی، محمد. (۱۳۸۹). بررسی نقش فن آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در رشد ابعاد آموزشی و پرورشی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر گرگان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد ساری.
- ۹) فتاحی بیات، صدیقه؛ خادمی، عزت و احمدی، پروین. (۱۳۸۵). آثار فن آوری و ارتباط جدید بر تربیت اجتماعی با تأکید بر سازگاری دانش‌آموزان سال دوم دبیرستان های تهران. نشریه اندیشه های نوین تربیتی، شماره ۳.
- ۱۰) قدیمی، اسماعیل. (۱۳۹۲). نقش و تأثیر رسانه‌های همگانی نوین بر نظام آموزش و پرورش. علوم اجتماعی، شماره ۶۷.
- ۱۱) نیکدل، فریبرز. (۱۳۸۵). بررسی و مقایسه خودتنظیمی یادگیری و سازگاری (عاطفی، اجتماعی و آموزشی) در دانش‌آموزان کاربر و غیرکاربر دبیرستان های پسرانه شهر تهران، سال تحصیلی ۱۳۸۵. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.
- 12) Boyd, D. & Ellison, N. (2009). social network sites: definition, history, scholarship: Department of Telecommunication. Information Studies, and Media, Michigan State University.
- 13) Burak, L. (2012). Multitasking in the university classroom. International Journal for the scholarship of teaching and learning, 6 (2), pp.1-12.
- 14) Daniel, L. (2010). Multiple factors supporting the transition to ICT-rich learning environments in India, Turkey, and Chile. International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology (IJEDICT), 6(4), pp. 39-51.
- 15) Ellison, N.B. Lampe, C. & Steinfield, C. (2009). FEATURE: Social network sites and society: current trends and future possibilities. Interactions, 16(1), pp. 6-9.
- 16) Ergul, H. (2004). Relationship between student characteristics and academic achievement in distance education and application on student of anadolu university. Turkish online journal of distance education.
- 17) Garrison, D.R. & Kanuka, H. (2004). Blended learning: uncovering its transformative potential in higher education. The Internet and Higher Education, 7 (2), pp. 95-105
- 18) Gemmill, E. & Peterson, M. (2006). Technology use among college students: Implications for student affairs professionals. NASPA Journal, 43(2), pp. 280-300.
- 19) Greenhow, C. & Robelia, B. (2009). Old Communication, New Literacies: Social Network Sites as Social Learning Resources. Journal of Computer-Mediated Communication, 4(14), pp. 1130-61.
- 20) Gremu, C. (2012). The Educational Value of Integrating a Social Networking Platform and a Learning Management System. South Africa: Rhodes University.

- 21) Heiberger, G. & Harper, R. (2008). Have you facebooked Astin lately? Using technology to increase student involvement. *New Directions for Student Services*, 124(19), pp. 124-35.
- 22) Kim, K.H. & Yun, H. (2008). Cying for me, Cying for us: Relational dialectics in a Korean social network site. *Journal of Computer Mediated Communication*, 13 (1), pp. 298-318.
- 23) Kirschner, P.A. & Karpinski, A.C. (2010). Facebook and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 26(6), pp. 1237-45.
- 24) Kolek, E.A. & Saunders, D. (2008). Online disclosure: An empirical examination of undergraduate Facebook profiles. *NASPA Journal*, 45(1), pp. 1-25.
- 25) Lewis, K. Kaufman, J. Gonzalez, M. Wimmer, A. & Chrisis, N. (2008). Social Networks Tastes, Ties, and Time. *Social Networks*. 30(4), pp. 330-342.
- 26) Namsu, P. Kee, K.F. & Valenzuela, S. (2009). Being Immersed in Social Networking Environment: Facebook Groups, Uses and Gratifications and Social Outcomes. *Cyber Psychology and Behavior*, 12(6), pp. 226-245.
- 27) Pempek, T.A. Yermolayeva, Y.A. & Calvert, S.L. (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3), pp. 227-238.
- 28) Roblyer, M.D. Webb, M. Herman, J. & Witty, J.V. (2010). Findings on Facebook in higher education: A comparison of college faculty and student uses and perceptions of social networking sites. *The Internet and Higher Education*, 13(3), pp.134-140.
- 29) Teclehaimanot, B. & Hickman, T. (2011). Student-Teacher Interaction on Facebook: What Students Find Appropriate. *Tech Trends*, 55(3), pp. 19-30.
- 30) Thompson, L.A. Dawson, K. Ferdig, R. Black, E.W. Boyer, J. Coutts, J. & Paradise Black, N.(2008). The Intersection of Online Social Networking with Medical Professionalism. *J Gen Intern Med*, 23(7), pp. 954-957.